

ממונו, כגון שבזמן נפילתו התפזרו כליו על הארץ ונתקל בהם השלישי, ובגמרא להלן מבואר שהטעם הוא מפני שהשני יכול לומר לא אני כריתי את הבור הזה.

ואין חילוק בין הוזק השלישי בגופו או בממונו, בכל מקרה השני פטור. כמבואר להלן בגמרא.

ומקשה הגמרא, מהו החילוק בין ממונו של הראשון שהזיק, שמחייב רבא מדין בור, לבין ממונו של השני שהזיק, שפטור לגמרי.

הרי ממה נפשך, תיקשי,

אי סבר רבא שכל הנתקל פושע הוא [כרבי מאיר כט א], ולכן הראשון חייב על הנזקים שנגרמו מכליו כדין כורה בור בפשיעה, אם כן שני הנתקל בראשון, נמי ליחייב בנזקי שלישי כדין נתקל פושע, ויתחייב על ממונו שהזיק מדין בור. (286)

ואי סבר רבא שהנתקל לאו פושע הוא, ולכן השני פטור על ממונו שהזיק את גופו של השלישי, אם כן, אפילו ראשון שהזיק בגופו את גופו של השני נמי ליפטור, שהרי אנוס הוא! ? (287)

מתרצת הגמרא: רבא סבר שלכולי עלמא לא-ב-נתקל פושע הוא, (288) ומכל מקום יש חילוק

ובתוס' תלמיד רבינו תם תירץ, דאין הכי נמי כוונת הגמרא להקשות שאין חילוק בין ראשון לשני, ואם ראשון חייב לשני, אף שני יתחייב לשלישי והראשון לא ישלם לו, ועיין תוספות שאנץ בשיטה. ועיין יונת אלם יז ג.

287. אלא אם כן היה לו לעמוד ולא עמד שהוא חייב. אלא שגם בזה אין חילוק בין הראשון שלא עמד לשני שלא עמד.

288. רש"י כתב שאין מחלוקת בין ר"מ לחכמים בדין נתקל פושע, ועיין שיטה בשם רא"ש וגליונות, וכן פני יהושע ונחלת דוד שפירשו מי הכריחו לפרש כן, אבל התוספות והרא"ש פירשו שרבא סובר כרבי מאיר, ורבנן סוברים נתקל לאו פושע.

ודעת הרמב"ן, שרבא מפרש כרבנן דאמרי נתקל לאו פושע, וחייב על שהיה לו לעמוד ולסלק את נזקיו, בין כשהזיק בגופו ובין שהזיק עם ממונו. שכן מדובר בקדרים וזגגין שאין דרכם להפקיר את ממונם, והוה ליה בין גופו ובין ממונו בור, דחייב בנזקי גופו של שני ולא

מילי לענין מיתה אבל לענין נזיקין אדם חייב וכלים פטורים, וכאן מדובר בנזקי גופו ולא לענין מיתה.

286. התוספות [לעיל כג א ד"ה וליחייב] הקשו, אם הנתקל השני פושע בזה שנתקל, מדוע הראשון חייב לשלם לו את נזקיו, היה לו להיזהר ולא להיתקל. וכפי שחייב בנזקי השלישי, מאותה סיבה הראשון לא ישלם לשני. ותירצו, שהנתקל נידון כפושע רק אם הזיק אחר, אבל אם הוזק אינו פושע שכן מוטל על האדם להיזהר יותר שלא יזיק מאשר שלא יזוק. וכן כתבו התוספות לעיל כז ב ד"ה אמאי, וכן כתב רבינו פרץ בסוגיין.

אמנם, לעיל הבאנו שהרשב"א חולק ולדעתו על האדם להיזהר שלא יזיק ושלא יזוק בשווה, ולדבריו תיקשי קושיית התוספות. ובאמת מצינו ברשב"א שתירץ קושיה מעין זו [ברך כח ב ד"ה אלא אפי' דאף למאן דאמר נתקל פושע, אינו פושע גמור, אלא שאינו אנוס, ולכן הראשון חייב בנזקיו, והוא חייב בנזקי שלישי כדין אדם המזיק באונס שאינו גמור.

בין תקלת הראשון לתקלת השני.

הראשון שנתקל מעצמו בקרקע, ודאי פושע הוא, משום שהיה לו להיזהר.

אבל השני שנתקל בגופו של הראשון אנוס הוא, כי אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים. (289)

ומכל מקום אם לאחר שנפל השני עבר שיעור זמן שהיה יכול לעמוד, **אגופו מחייב** אם נתקל השלישי בגופו של שני, השני חייב, דהוה לו לעמוד ולא עמד, ונידון כאדם המזיק. (290)

ואממונו אם הוזק השלישי מממונו של השני, השני פטור אף על פי שהיה יכול לעמוד ולא עמד, משום דאמר ליה השני לשלישי, **האי בירא** בור זה לאו אנא בריתיה, לא אני כריתיו, אלא מחמת פשיעתו של הראשון נכרה הבור, ואין לשני חיוב לסלק בור שלא הוא כראו. (291)

מיתבי, מהמשך הברייטא על פירושו של רבא ברישא.

כולן כל הנופלים שהכשילו אחרים, **חייבין על נזקים** שנגרמו מחמת גופן, ופטורין על

להדיא שהראשון פטור.

והנה, ברמב"ן מבואר שהשני פטור על נזקי בורו, למרות שהיה חייב לסלקו, כיוון שלא מצינו זה כורה וזה מתחייב. והתוספות לעיל כח ב הוכיחו דלא כדבריו מגלגל שהיה מונח על הארץ והגביהו פחות משלושה והתכווין לזכות בו חייב בנזקיו. הרי שאף שלא חפר הבור, כיוון שהוא ממונו חייב.

ולפי זה קשה לדעת הרמב"ן, מדוע כאן השני פטור על גופו שלו המשמש כבור הרי גם כשלא הוא כרה את הבור חייב? וכתב האמרי משה [כט], כי על פי השילטי הגיבורים יש לומר, שבאמת בעל בור חייב גם אם אחר כראו, אבל כאן שהראשון נקרא הכורה, שוב לא שייך לחייב את השני, וזהו שכתב הרמב"ן לא מצינו זה כורה וזה מתחייב בזמן שהראשון חייב.

ולפי זה "לא אנא כריתיה" פירושו: כיוון שיש אחר שחייב לשלם הילכך השני פטור.

ובאמת הרמב"ן כתב במפורש שהראשון אינו חייב כשממון השני הזיק את השלישי, ולכאורה זה שלא כהשילטי גיבורים. אלא שהטעם שהביא הרמב"ן לזה הוא, דלרבנן [דרבא סבר כמותם לדעת הרמב"ן] הסוברים

בנזקי ממונו, אבל השני שלא עמד חייב בנזקי גופו כשהזיק גוף השלישי מדין בור, ואילו אם ממון השני הזיק גוף שלישי פטור דלאו אנא כריתיה.

289. ראה תוספות רבינו פרץ להלן לב א שכתב שאדם שפניו למעלה אינו יכול לראות את הנופל. וכן מבואר בנימוקי יוסף שהשני אינו פושע דאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים.

290. כתב הרא"ש, כי הא דאמרינן שהיה לו לעמוד נידון כאדם המזיק אינו אלא אליבא דרבי מאיר שנתקל פושע אבל למאן דאמר נתקל לאו פושע, היה לו לעמוד נידון כבור, וראה מה שהבאנו לעיל בביאור דבריו. וכתב הנחלת דוד, כי לדעת רש"י היה לו לעמוד נידון כאדם המזיק לכולי עלמא.

291. כתב בשילטי הגיבורים, [דף יד ב, אות ד] שלדעת הרמב"ם [המפרש כרש"י] הראשון יהא חייב בנזקי השלישי, שהוא נקרא כורה הבור, ואף בנזקי אלף שאחריו. ותמה הדרישה [תיג א] הלא אין הראשון אלא גורם. ובפסקי הרי"ד כתב

נזקים שנגרמו מחמת ממונן. (292)

מאי לאו, האם לא ניתן ללמוד מכך שהברייתא לא חילקה בין הראשון שנפל והכשיל, לשני ולשלישי שנפלו והתקילו, שאפילו הראשון פטור על נזקי ממונו, ודלא כרבא שחייבו מדין נתקל פושע. (293)

דוחה הגמרא: **לא**, הברייתא דיברה על הנתקלים באונס **לבר מראשון**, אבל הראשון שנתקל חייב בין על נזקי גופו ובין בנזקי ממונו, כרבא.

תמהה הגמרא: **וחא** לשון הברייתא היא: **כולם** פטורים על נזקי ממונם, **קתני**, ומשמע שהראשון בכלל זה.

מתרצת הגמרא: **אמר רב אדא בר אהבה**, יש ליישב כי מה שאמרה הברייתא **"כולן"**, הכוונה היא לכל הניזוקין, כל אלו שניזוקו מהראשון, אם אחר כך הזיקו אחרים, חייבים

בין אם הזיקו על ידי גופן ובין אם הזיקו על ידי ממונם.

תמהה הגמרא, **האי מאי**, כיצד אפשר ליישב כך את הברייתא ?!

אי אמרת בשלמא שכוונת הברייתא **אפילו ראשון**, **היינו דקתני "כולן"**, ואף הראשון בכלל.

אלא אי אמרת כרב אדא בר אהבה, שכוונת התנא היא **לבר מראשון**, **מאי טעמא** נקט התנא **"כולן"**, מה שנותן מקום לטעות ולפרש שהראשון בכלל.

היה לו ליתני, לשנות ולומר כך: **"הניזוקין חייבים בנזקי ממונם ופטורים על נזקי גופן"**, כלומר שכן לדברי רב אדא בר אהבה התנא דיבר על רק על הניזוקין, ואם כן מדוע לא אמר כן להדיא, אלא סתם בלשון **"כולם"** דמשמע שאף הראשון בכלל. (294)

האופן הראשון. וכן אם הראשון הזיק בגופו את ממון חברו חייב כדין אדם המזיק, וקשה לפי האופן השני.

293. ומה שחייבה הברייתא על נזקי גופו אף על פי שנתקל לאו פושע, היינו משום שהיה לו לעמוד ולא עמד, ובזה אין חילוק בין הראשון לשני. ועל נזקי ממונם שניהם פטורים שאין דין להעמיד את הממון לאחר נפילת אונס, או משום דמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור, או מצד שהשומר על חפציו שמירה ראויה אינו חייב בשמירתם כמו שורו שבא אחר וטפח לו באפיה שבעליו פטור. רש"י.

294. הקשה רבינו תם, כיצד ניתן לגרוס בברייתא לשון **"הניזוקין"**, דמשמע אותם אלו שניזוקו מהראשון, הרי במשנה הוזכר רק ראשון שהזיק שני ושני שהזיק שלישי, דמשמע שיש

נתקל לאו פושע אין אדם חייב על ממונו שנפל עמו אלא אם כן לא הפקירו, וגופו של שני נידון כממון ראשון שהפקירו שהרי אינו שלו. ולכאורה נראה שדווקא לרבנן אי אפשר לחייב את הראשון, אבל למאן דאמר שהוא חייב מדין אדם המזיק [שעליו דיבר הש"ג] יתחייב הראשון בנזקי השלישי. ועיין באבי עזרי נזקי ממון יג]

292. ניתן לפרש את הברייתא בשני אופנים. א. כולם חייבים בנזקי גופן היינו כל נתקל שמזיק בגופו את חברו חייב, ופטורים בנזקי ממונם המזיק את חברו עם ממונו פטור. ב. כולם חייבים בנזקי גופו המזיק את גופו של חברו חייב. ופטורים מנזקי ממונם המזיק את חברו בממונו פטור. ולשני האופנים הברייתא מהוה פירכא לרבא, שכן לדבריו הראשון שהזיק בממונו חייב מדין כורה בור בפשיעה, וקשה על

אלא כך אמר רבא:

לעולם הברייתא סברה כמאן דאמר נתקל לאו פושע הוא, (295) ובין הראשון ובין השני שנתקלו אנוסים הם, ומצד התקלה הם פטורים בין אם הזיקו בגופם ובין הזיקו בממונם.

ומכל מקום יש חילוק בין הראשון לשני, הראשון שנתקל בקרקע והכשיל בגופו את השני, חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני, כדין אדם המזיק, משום שהיה לו לעמוד ולא עמד.

ואילו השני שהיה לו לעמוד ולא עמד, חייב בנזקי שלישי רק בנזקי גופו של השלישי, אבל לא בנזקי ממונו.

מאי טעמא, מדוע השתנה דינו של השני מהראשון?

משום דהוה ליה השני מזיק מדין "בור", ולא מצינו בור שהייב בו את הכלים. (296)

נמצא לפי זה שהחילוק בין הראשון לשני הוא במזיק בגופו את ממונו של הבא אחריו, הראשון חייב [מדין אדם המזיק, כיוון שלא עמד] והשני פטור [כיוון שבור פטור על הכלים]

אבל אם ממונו של הראשון הזיק, פטור, משום שנתקל באונס, ומפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור.

מקשה הגמרא בעיקר דברי רבא שהשני נידון כבור המזיק ופטור על כליו של השלישי:

הניחא לשמואל דאמר לעיל שכל תקלה גם זו שלא הפקירה, חיובה משום בור הוא, ניתן לומר שהשני נידון כבור.

אלא לרב דאמר כל תקלה אי אפקריה, אם הפקירה, אין, אכן חייב עליה משום בור, ואי לא הפקירה, לא, אין חיובו מטעם בור אלא מטעם שור, מאי איכא למימר, הלא השני אינו מפקיר את גופו, ואם כן אינו יכול להיחשב כבור המזיק, והרי הוא חייב בנזקי כליו של השלישי.

מתרצת הגמרא את דברי רבא גם לדעת רב:

לעולם פירושה של הברייתא הוא כדאמר מעיקרא, בתחילת הסוגיה, שהחילוק בין הראשון לשני הוא בכך שהראשון חייב בניזקין שנגרמו מגופו ומממונו מדין נתקל פושע, והשני אינו פושע [כיוון שאינו חייב להתבונן בדרכים] ומכל מקום היה לו לעמוד ולא עמד, הילכך על נזקין שגופו גרם, כגון שנתקל השלישי בגופו של שני, חייב. אבל

295. הרשב"א תמה על דרך זו מדוע לא הזכירה הגמרא שאוקימתא זו היא לרבנן, עיין שם שפירש כמו שיטת ה"א נמי" בתוספות וראה בביאורי התוספות.

296. התוספות נתקשו מהו החילוק בין הראשון

ניזק אחד מהראשון. ותירץ, דהניזוקין כולל כל ניזק שהזוק מזה שלפניו, כגון שהשלישי הזיק רביעי וכו' כל אלו אם הזיקו על ידי גופן חייבים ועל ידי ממונם ופטורים. ומכל מקום כל זה דווקא אם היה כתוב הניזוקין, אבל כיוון שהוזכר כולם, הרי זה כולל את כל מי שהוזכר בברייתא והראשון בכלל. רא"ש בשיטה.

על נזקין שממונו גרם, פטור, משום שהשני יכול לומר לשלישי האי בירא לא אני כריתיהו, ואייני חייב לסלקו.

והא דקשיא לך, מלשון הברייתא "כולן חייבין על נזקי גופן ופטורים על נזקי ממונם", דמשמע שאף הראשון פטור על ממונו שהזיק.

תרגמה [העמיד ופירש] **רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא**, שכוונת הברייתא באומרה "פטורים על נזקי ממונם", במקרה שהזיקו **כלים בכלים**, כגון שנתקל אחד בכלים של חבירו ונשברו כליו.

ובזה אין חילוק בין הראשון לשני, מפני שגם הראשון חייב בנזקי כליו [כשהפקירם לדעת רב] מדין בור, ובור פטור על הכלים. (297)

נמצא למסקנת הגמרא:

הנתקל בקרקע ונפל, והכשיל בגופו אדם אחר הרי הוא אדם המזיק, וחייב בין על נזקי גוף ובין על נזקי ממון של השני.

אם נפלו עם הראשון כליו ובא אחר ונתקל בהם, לדעת שמואל הראשון חייב מדין בור. ודינו כך הוא: על נזקי גוף השני חייב, ועל נזקי ממונו פטור. ולדעת רב, אם הפקיר

לשני, הרי בשניהם החיוב הוא רק על כך שהיה לו לעמוד ולא עמד, וכתבו דאין לחוש כל כך כיוון דבמסקנא הגמרא חוזרת לפרש כדמעיקרא וכן כתבו הרא"ש ורבינו פרץ.

אולם ברא"ש מבואר כי דווקא לרבנן דאמרי נתקל לאו אנוס הוא, לכן השני נידון כבור, אבל לדעת רבי מאיר הסובר נתקל פושע, אף שהשני שנפל אינו פושע כל כך, מכל מקום אפשר לצרף את מקצת הפשיעה לזה שהיה יכול לעמוד ולא עמד ולחייבו מדין אדם המזיק. [ראה בהערות לתוספות ביאור לדבריו]

ולפי זה אפשר לומר, שרש"י סובר כהנימוקי יוסף [לעיל כט א] שנתקל לאו פושע אין פירושו שהוא אנוס, אלא רק לאו פושע, וממילא שייך לצרף את מקצת הפשיעה של הראשון עם זה שהיה לו לעמוד ולעשותו אדם המזיק, אבל השני שנפל נידון כאנוס לגמרי ולא שייך לחייבו מצד אדם המזיק, הילכך נידון כבור. [והתוספות לא תירצו כן משום שלשיטתם למאן דאמר נתקל לאו פושע הרי הוא אנוס, ראה דף כט א תד"ה מתניתין].

297. נמצא שלדעת שמואל הברייתא תתפרש

כמאן דאמר נתקל לאו פושע, וחיובם של הקדרים הוא מצד שהיה להם לעמוד, אלא שהראשון קצת פושע נידון כאדם המזיק והשני כבור. ולדעת רב הברייתא כמאן דאמר נתקל פושע ויש חילוק בין הקדרים, הראשון חייב על התקלה מדין אדם המזיק והשני חייב על שלא עמד מדין בור.

וכתב הרא"ש שהאוקימתא אליבא דשמואל דחוקה, ולכן עדיף לפרש גם לדעת שמואל שהברייתא כמאן דאמר נתקל פושע וכדעת רב. ומאחר וקיימא לן נתקל לאו פושע, וקיימא לן כל תקלה בור היא כשמואל, נמצא שלהלכה הקדר הראשון והשני חייבים מדין בור כיוון שהיה להם לעמוד ולא עמד, וכן כתב הרמב"ם. **ובנחלת דוד** כתב כי לשיטת רש"י דסבר רבא שאין מחלוקת בדין נתקל פושע, החיוב של היה לו לעמוד הוא מדין אדם המזיק גם למסקנא, ודלא כהרא"ש.

ממון הראשון שהזיק, מבואר ברא"ש שהוא פטור דלאו אנוס כריתיה [שהרי לאו פושע הוא בנפילתו]. ובטור משמע שהוא פטור מצד שהפקירו לאחר נפילת פשיעה. עיין שם

פטור, משום דאמר ליה ראשון לשני האי בירא לאו אנא כריתיה.

אמר מר: אם כולם מחמת ראשון נפלו, ראשון חייב בנזקי כולם.

ודנה הגמרא מחמת ראשון, היכי נפיל, כיצד אירע שנפלו כולם מחמתו.

רב פפא אמר: מדובר בדפסקה לאורחיה, שחסם הראשון את כל רוחב הדרך, כשילדא, כנבילה מושלכת לרוחב הדרך. (298)

רב זביד אמר: כגון ששכב הראשון באלכסון כחוטרא דסמיותא, כמו מקל של עיוור שהוא מגשש בו. (299)

הראשון את כליו חייב עליהם מדין בור, חייב על הגוף ופטור על הכלים. ואם לא הפקירם חייב מדין שור, בין על גופו של שני ובין על ממונו.

שני הנתקל בגופו של ראשון ונפל גם הוא, אינו פושע בנפילתו, שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים. וכל זמן שלא היה יכול לעמוד או להזהיר, פטור לגמרי.

אם השני היה יכול לעמוד או להזהיר ולא עמד והזהיר, והזיק בגופו את השלישי, חייב כדין אדם המזיק בין בנזקי גופו של שלישי ובין בנזקי כליו.

אבל אם ממונו של השני הזיק את השלישי,

כאן מדובר בזה, אלא עיקר כוונתו לחלוק על רב זביד.

299. ברש"י משמע שאין מחלוקת בין רב פפא לרב זביד, וכן דקדק הרא"ש מלשון הרי"ף שכתב: היכי נפול דשדי כשילדא, אי נמי כחוטרא דסמיותא. אבל התוספות פירשו שרב זביד בא לאפוקי מדרב פפא ולדעתו אם היה מונח לרוחב הדרך השני חייב בנזקי שלישי מפני שבזמן שרואה שהשני נופל עליו להיזהר ולא ליפול. אלא מדובר במונח לרוחב באלכסון שאותה שעה שנתקל הראשון בראשו נתקל גם האחרון ברגליו ונפלו בבת אחת.

והנימוקי יוסף הביא בשם הרמ"ה שחוטרא דסמיותא פירושו שהיו עוורים רבים סמוכים זה בזה והעיוור הראשון נתקל בכדר הראשון שנפילת כולם נגרמה מהראשון. והוסף הנימוקי יוסף, דצריך לומר שהכדר הראשון היה יכול לעמוד ולא עמד. ועיין שילטי הגיבורים.

בדרישה. אבל אם לא הפקיר את ממונו, והיה יכול לסלקו חייב מדין בור.

ובדעת הרי"ף כתב הרא"ש שהראשון חייב מדין אדם המזיק, ואף על פי שלהלכה נתקל לאו פושע, כאן נידון הקדר הראשון כאדם המזיק כיוון שאינו טרוד כל כך.

הראב"ד הרמב"ן והמגיד משנה [נזקי ממון יג] והבית יוסף פ[תיג] נקטו שהרי"ף מפרש הסוגיה כמו רש"י.

והלחם משנה נקט שהרי"ף מפרש כמו הר"ח המובא בתוספות.

298. התוספות להלן לב א דקדקו מדברי רב פפא שרק בנפלו כולם מחמת הראשון מדובר בפסקיה לאורחא כשילדא אבל הרישא לא. אבל התורת חיים כתב שלדעת ריש לקיש להלן גם הרישא מיירי בפסקיה לאורחיה כשילדא, ובפרט לפי פירוש התוספות [ראה הערה הבאה] שרב פפא חולק על רב זביד, ואם כן מה שאמר רב פפא כאן בדפסקיה וכו' אין כוונתו לפרש שרק

מתניתין

ב. אם הלכו זה אחר זה, והיה בעל הקורה מהלך ראשון, ובעל החבית אחרון, ומיהר בעל החבית את הליכתו ונשברה החבית כתוצאה מכך שנתקעה בקורה שלפניה, פטור בעל הקורה.⁽³⁰²⁾

ג. ואם נעמד בעל קורה⁽³⁰³⁾ ומחמת כן לב-א נתקעה החבית בקורה, בעל הקורה

א. שנים שהיו מהלכים ברשות הרבים זה כנגד זה,⁽³⁰⁰⁾ זה בא בחביתו וזה בא בקורתו, ונתקלו זה בזה, ונשברה כדו של זה בקורתו של זה, בעל החבית פטור, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך.⁽³⁰¹⁾

הפטור היא רק זה שתרוויהו כי הדדי, שאז אינו נקרא מזיק או שהוא אנוס, אבל מצד זה שהוא ברשות היה מתחייב.

בשאלות [אמור קיא] מבואר שבעל הקורה פטור מפני שיכול לומר לבעל החבית היה עליך לשמור את עצמך שלא תינזק. וביאר הנצי"ב [בהעמק שאלה שם, ובמרומי שדה] שלדבריו הנידון במשנה הוא מי יותר פושע בשמירתו, וכך הוא סדר הדברים, אם שניהם פשעו בשווה בשמירתם, שניהם פטורים, אם בעל החבית מיהר בדרכו ופשע בשמירתו יותר ממה שמוטל על בעל הקורה לשמור, בעל הקורה פטור, ואם עמד בעל הקורה היינו ששמר פחות מהמוטל עליו חייב וכן על זה הדרך.

302. רש"י פירש שמיהר בעל החבית עד שתקע בקורה שלפניו. ונראה מדבריו שבעל החבית נידון כמשנה שלא ברשות, לפיכך בעל הקורה פטור.

אבל הנימוקי יוסף ביאר, דכיוון ששניהם לא שינו, ובעל הקורה לא עשה מעשה בגוף החבית, אלא בעל החבית נתקל בו, פטור, כדין שניהם ברשות הוזקו זה בזה פטורים. ומבואר כי בעל החבית נידון כברשות, ומ"מ בעל הקורה פטור מדין "הוזקו" זה בזה פטורים.

303. בגמרא לעיל לא א מבואר שבעל הקורה עמד לפוש. [עיין לעיל בהערות בשם הגרע"א, שלכולי עלמא מוקמינן כן] וטעם החיוב כתב

300. כך פירש התוספות רי"ד לקמן [מח ב], וכן דקדק הפרישה [שעט] מלשון הטור. והמאירי כתב שהלכו זה בצד זה.

301. להלן [מח ב] נאמר: שניהם ברשות, הזיקו זה את זה חייבים, הוזקו זה בזה פטורים. ופירש רש"י: הזיקו בידיים ואפילו שלא במתכווין. ולפי זה משנתנו מדברת בהוזקו זה בזה, היינו שנתקל הניזק במזיק. ובנימוקי יוסף פירש שאפילו אם הזיקו זה את זה פטורים מפני שאין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים.

והנה, בגמרא מבואר שהפטור של בעל הקורה הוא משום "תרוויהו כי הדדי נינהו", ופירש רש"י: שניהם שווים בשבירתה, שאף בעל חבית סייע בשבירתה, אבל אם בעל החבית עמד ובא בעל הקורה והזיקו, חייב, שכן גם ברשות המזיק חייב. והנימוקי יוסף לשיטתו ביאר שאם עמד בעל החבית בעל הקורה חייב מפני שאז עליו לעיין בדרך. [כלומר על בעל הקורה לעיין עיון שכזה שיוכל לראות בני אדם עושים ולא הולכים].

ודעת הרמב"ם [חובל ומזיק ו ג] שהזיקו זה את זה היינו בכוונה והוזקו היינו הזיקו שלא בכוונה. ולפי זה המשנה מדברת בשנים שהזיקו זה את זה שלא בכוונה.

אמנם, האבן האזל [חובל ו ג] הוכיח, שכאן אין את הפטור של שניהם ברשות, דרק באונס גמור דנים דהזיקו חייבים הוזקו פטורים, אבל כאן ששניהם הלכו ברה"ר בפשיעה, סיבת